

Dibuix M. Gudiol

Joan Ainaud de Lasarte, historiador de l'art

Joan Ainaud tenia una erudició vastíssima i una memòria prodigiosa, cosa que el va fer autènticament polivalent. Si bé ell era abans que res una medievalista, de fet va dedicar-se a investigar aspectes de totes les èpoques de l'art català, perquè de totes les èpoques en tenia coneixement de primera mà, i per totes les èpoques ell tenia un positiu interès.

Ser historiador de l'art no és a casa nostra una activitat excessivament popular: sense sortir del terreny intel·lectual, els novel·listes, els que fan història política i fins i tot els filòlegs són molt més coneguts del públic culte que els historiadors de l'art, que rarament apareixen als mitjans de comunicació. En aquest sentit, per exemple, era molt més conegut del gran públic Josep Maria Ainaud, destacat agitador cultural, i germà petit del Dr. Joan Ainaud, que no pas ell. Malgrat aquesta escassa presència dels historiadors de l'art en els nivells més difosos de la societat catalana, l'art és precisament el trumfo més celebrat mundialment de la cultura del nostre país.

Com a historiador de l'art Joan Ainaud va tenir un gran handicap en el que per una altra banda era la seva gran activitat professional: la direcció dels museus d'art de Barcelona. La dedicació intensíssima a aquella tasca, tan relacionada amb l'essència mateixa de la història de l'art, era tan absorbent que l'impedí tenir una producció escrita tan àmplia com hauria calgut. Durant molts anys, més que als llibres Joan Ainaud escriví la història de l'art del nostre país a les sales del Museu d'Art de Catalunya o als pròlegs i presentacions dels catàlegs de les exposicions que s'organitzaven als museus.

Malgrat tot, Ainaud deixà una obra escrita considerable, i sobretot variada i aclaridora de moments fonamentals de l'evolució de l'art català: les esglésies de Terrassa, Sant Pere de Rodes, la catedral romànica de Vic, el Palau Reial de Barcelona, naturalment les pintures romàniques catalanes, el mestre de Soriguera, les pintures del segle XIII del carrer Montcada de Barcelona, Bernat Martorell, Jaume Huguet —dues monografies, una amb Gudiol (1948) i l'altra sol (1955)—, Ribalta, Picasso o *Eugeni d'Ors i els artistes catalans*, tema del seu discurs d'ingrés a aquesta Acadèmia (1981), varen ser, entre molts altres, objecte de tot tipus de treballs dispersos seus, de magnitud variable, sovint publicats a tribunes ben inesperades, i alguns cops lamentablement inèdits.

En el camp de les síntesis àmplies, les seves aportacions solien respondre a empreses impulsades per Gudiol. Amb ell i amb F.P. Verrié redactà el fonamental catàleg monumental de Barcelona (1947), i per la col·lecció «*Ars Hispaniae*» —creada també per Gudiol des de l'Institut Amatller— redactà els volums sobre ceràmica i vidre (1952), escultura gòtica —on ajudà Duran i Sanpere— (1956), i miniatura, gravat i enquadernació (1962), on bona part del text del coautor de l'obra, l'aleshores ja gran Domínguez Bordona, també el redactà ell.

Igualment col·laborà amb Gudiol en la redacció del volum *Arte de España. Cataluña* (1955), i en l'obra plantejada pel mateix Gudiol *Cataluña de la col·lecció Tierras de España* que editava la Fundació Juan March (1978), on sintetitzà l'art renaixentista i barroc català, seguint les traces del que ell mateix ja havia començat a fer a *L'art català* que dirigí Joaquim Folch i Torres.

Moltes d'aquestes obres són d'extensió relativament breu, ja que les seves obligacions al front dels museus barcelonins s'enduien gran part de les seves hores. Quan disposà d'aquest temps, i li fou encarregada l'obra *La pintura catalana* de l'editorial Skira (1989-91), ni la seva salut ni el caràcter eminentment perseguit per l'editorial, afavoriren que el resultat fós l'obra definitiva que ell ens hauria donat en unes altres circumstàncies.

D'ençà que morí el Dr. Josep Gudiol, també membre numerari destacat d'aquesta Acadèmia, el Dr. Joan Ainaud —que tant havia col·laborat amb ell— va ser l'historiador de l'art més representatiu del nostre país. La seva presència als fòrums científics i institucionals com a portanveu destacat de l'erudició artística era generalitzada, i malgrat que el seu mestratge directe es circumscrivís a una etapa relativament breu de la renovada Universitat Autònoma de Barcelona, el deute que tenim amb ell els historiadors de l'art català de generacions següents és molt gran, i en el coneixement de la nostra realitat artística s'haurà de parlar sempre d'un abans i un després de Joan Ainaud de Lasarte.

FRANCESC FONTBONA